

EDUSKUNNAN
TALOUSVALIOKUNTA

Helsingissä

15 päivänä lokakuuta 1991

Lausunto n:o 1

Valtiovarainvaliokunnalle

Eduskunnan työjärjestyksen 18 a §:n 3 momentin mukaan erikoisvaliokunta voi omasta aloitteestaan antaa toimialaansa koskevan lausunnon valtion tulo- ja menoarvioesityksestä valtiovarainvaliokunnalle kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä, kun esitys lähetettiin mainittuun valiokuntaan. Esitys (HE 57) lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan 19.9.1991.

Esityksen johdosta talousvaliokunnassa ovat olleet kuultavina osastopäällikkö Hakon Guvenius ja toimistopäällikkö Pekka Väänänen kauppa- ja teollisuusministeriöstä sekä ylijohtaja Heikki Kotilainen teknologian kehittämisselästä ja rehtori Jussi Hyypä Teknillisestä korkeakoulusta.

Talousvaliokunta on käsitellyt lähinnä kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan pääluokkaa 32, joka kuuluu valiokunnan toimialaan. Esityksessä todetaan, että hallinnonalan painopistealueita ovat tutkimus ja kehitystyö, viennin edistäminen, pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämistoimien selkiyttäminen, kansainvälistymisen edistäminen sekä organisaatorakenteiden uudistaminen.

Kaikki painopistealueet ovat kansantalouden kannalta tärkeitä. Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä kuitenkin erityistä huomiota tutkimus- ja kehitystyöhön, johon osoitetaan määrärahoja erityisesti opetusministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokissa. Valiokunta pitää tärkeänä, että tutkimus- ja kehitystoimintaan panostetaan niin, että kansainvälistä tasoa lähennetään valtion tiede- ja teknologianeuvoston tutkimusrahoituksen kasvuohjelman mukaisesti. Tutkimuksella ja kehityksellä on osaltaan pyrittävä yhteistyössä elinvoimaisten yritysten kanssa nostamaan maamme teollistumisastetta lähemmäksi johtavaa kansainvälistä tasoa ja edistämään vientiteollisuutta. Tämä on keskeistä kansantalouden tasapainoisen kehityksen kan-

nalta. Koska uuden luomiseen liittyy usein riskejä, valiokunnan mielestä riskejä ei pidä minimoida, vaan onnistumisen mahdollisuudet ja riskit tulee optimoida mahdollisimman hyvin.

Opetusministeriön pääluokassa todetaan, että kohdennettaessa korkeakoululaitoksen määrärahojen lisäystä otetaan erityisesti huomioon tutkimuksen ja tutkijakoulutuksen tarpeet sekä saavutetut tulokset. Kehittämishojelman mukaan korkeakoululaitoksen on kasvavan peruskoulutustehtävänsä lisäksi hoidettava nopeasti laajenevan tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarvitsemien tutkijoiden koulutus ja ylläpidettävä riittävä määrä korkeatasoista perustutkimusta soveltavan tutkimuksen pohjaksi. Tämä edellyttää myös koulutuksen voimavarojen lisäämistä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan erityisenä lähiajan ongelmana tulee olemaan tutkijakoulutuksen vajaus. Kun tutkimus- ja tuotekkehitystoiminta kasvaa tiede- ja teknologianeuvoston ohjelman mukaisesti, tarvitaan vuoteen 2000 mennessä lisää noin 15 000 tutkijaa ja tutkimuksen apuhenkilöä. Tämä edellyttää lisäresursseja erityisesti tekniikan alojen korkeakouluopetukseen ja -tutkimukseen sekä säästötavoitteiden henkilöstösüpistusten tarkistamista korkeakoulujen kohdalla.

Valiokunta pitääkin erittäin tärkeänä huolehtia tutkijakoulutuksesta siten, että noususuhdanteessa on riittävästi hyvin koulutettuja perus- ja soveltavaa tutkimusta suorittavia tutkijoita. Teollistuminen, yritystoiminnan elpyminen ja viennin edistäminen edellyttävät myös korkeatasoista tutkimusta ja kehitystä. Valiokunta vielä toteaa, että eräät yksityiset yritykset ovat myös itse järjestäneet ja kustantaneet tutkijakoulutusohjelmia.

Suomi on äskettäin liittynyt useisiin euroopalaisiin tutkimusyhteistyösopimuksiin. Tutkimusyhteistyöhön osallistuminen, jota valiokunta sinänsä pitää tärkeänä, maksaa jäsen- ym. mak-

suina huomattavia summia. Sopimusten mukaiset maksut kasvavat lähivuosina nopeasti, kun Suomi siirtyy portaittain täyteen osallistumiseen. Nämä maksut eivät saa kaventaa kotimaisia tutkimusmäärärahoja. Päinvastoin määrärahoja olisi lisättävä myös kotimaassa, jotta tutkimusyhteistyöhön osallistumisesta saataisiin mahdollisimman suuri hyöty.

Koska tutkimus- ja kehittämistoiminta on kansantalouden kannalta keskeistä ja koska siihen suunnataan huomattavia määriä rahaa, valiokunta pitää tärkeänä, että maassa on toimintakykyinen organisaatio, joka luo pitemmän aikavälin strategian tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Louekoski, jäsenet Jansson, Jurva, Jääskeläinen, Korhonen, J. Leppänen,

Vaikka pankkitarkastusvirasto kuuluukin tulo- ja menoarvioesityksessä valtiovarainministeriön hallinnonalaan, talousvaliokunta, jonka toimialaan kuuluvat rahoitusmarkkinat ja niiden valvonta, kiinnittää erityistä huomiota pankkitarkastusviraston edellytyksiin täyttää sille säädettyt tärkeät valvontatehtävät. Valvonnasta ei aiheudu valtiolle kuluja, koska kulut katetaan valvottavilta perittävillä valvontamaksuilla.

Talousvaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että valtiovarainvaliokunta mietintöönsä laatiessaan ottaisi huomioon, mitä tässä lausunnossa on sanottu.

Linnainmaa, Lipponen, Luhtanen, Saastamoinen ja Vuoristo sekä varajäsen Lehtinen.